ادغام مفاهیم راهبردی و چشم انداز بهداشت و درمان ارتش در برنامه آموزشی بهداشت و اپیدمیولوژی دانشجویان پزشکی ارتش

دکتر علیرضا خوشدل، مهندس رامین خاقانی، دکتر لیلا فولادوند

محل اجرای فرآیند: دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ارتش
گروه فرآیندی: تدوین و برنامه‌ریزی آموزشی
تاریخ اجرا (مدت اجرای فرآیند): مهرماه ۱۳۸۹ تا بهمن ماه ۱۳۹۰

مقدمه و بیان مسئله

در سالهای اخیر اولویت بهداشت و تقدم پیشگیری بر درمان خوشبختانه به رویکردی جهانی تبدیل شده است و بر همین مبنا سیاستگزاریها، برنامه‌ها و بودجه در کشورهای دنیا به گونه‌ای جهت گیری شده که تامین کننده مراقبتهای پایه و خدمات اولیه بهداشت باشد. این رویکرد در بهبود چشمگیر سطح سلامت در کشورهای جهان بسیار موفق بوده است. در کشور ما نیز نه تنها شاخصهای بهداشتی ارتقا قابل توجه یافته بلکه اثربخشی سامانه سلامت بسیار برتر از کشورهای جهان است. با این وجود تغییرات اپیدمیولوژیک در جهان و ایران به ویژه در سالهای اخیر به گونه‌ای بوده است که بازنگری در حوزه سلامت و بهداشت را به یک ضرورت مبدل ساخته است. در دانشگاه علوم پزشکی ارتش این ضرورت به گونه‌ای مضاعف وجود دارد و باید پاسخگوی نیاز کشور در موضوعات مرتبط با طب نظامی، بحران، جنگ، فوریتهای پزشکی و بیوتروریسم باشد. در این راستا به نظر می‌رسید بازنگری جدی در برنامه آموزش پزشکی لازم است.

گروه اپیدمیولوژی و سلامت دانشگاه با مرور تفصیلی برنامه آموزشی واحدهای بهداشت، اپیدمیولوژی، روش تحقیق و آمار حیاتی به این نتیجه رسید که سرفصلهای پیشنهادی وزارت بهداشت همپوشانی‌های بسیار داشته و فاقد بسیاری از موضوعات مورد نیاز است و نیاز جدی به روزآمدسازی دارد. بدین ترتیب، فرآیند تحولی ادغام اسپایرال برنامه آموزشی اپیدمیولوژی و بهداشت در برنامه آموزشی پزشکی عمومی را ارائه دادیم که در دومین جشنواره شهید مطهری کشور به عنوان فرآیند برگزیده کشور معرفی شد. در این فرآیند گام دیگری به سمت انطباق برنامه آموزشی با اهداف پزشکی جامعه نگر و آموزش پاسخگو برداشته شده است.

اهداف

۱ـ تبیین چشم انداز و اهداف سیاستهای سلامت در ارتش جمهوری اسلامی ایران برای تحقق بهینه برنامه ها
۲ـ ایجاد تفکر فعال در نحوه مشارکت در تحقق سند چشم انداز و اهداف بهداشت و درمان ارتش
۳ـ تجربه و تحلیل چالش‌ها و بررسی نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای نظام سلامت ارتش

روش اجرا

به دنبال تدوین نقشه جامع علمی کشور و از آنجا که محور طب دفاعی در این نقشه مورد توجه مناسب قرار نگرفته بود نقشه جامع طب نظامی در دانشگاه تدوین و چشم انداز بهداشت و درمان ارتش ترسیم شد. از آنجا که تحقق چشم انداز و اجرای نقشه علمی جز با اطلاع کامل مجریان آن و انگیزه مناسب آنها یعنی نسل جدید پزشکی ارتش امکان پذیر نمی‌باشد،

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-06]

مفاهیم مربوطه در محتوای برنامه پزشکی جامعه نگر گروه بهداشت و اپیدمیولوژی دانشگاه قرارگرفت. بر این اساس، دو ساعت در درس بهداشت ۱، چهار ساعت در بهداشت ۲، شش ساعت در بهداشت ۳، هشت ساعت در بهداشت ۵ به مباحث یادشده اختصاص یافت که با روش‌های بحث در گروههای کوچک، حل مسئله و طراحی فعال سناریوهای بهداشتی و اپیدمیولوژیک نظامی توسط گروههایی از دانشجویان که مورد نقد سایرین قرار می‌گرفت اجرا شد. برنامه‌های برگزیده برای دوره‌های کارآموزی و کارورزی دانشجویان به چالش کشیده شد و دانشجویان مشکلات اجرایی طرح خود را تجربه کردند.

نتایج (پیامدهای اجرا و برون داده‌ها)

نتیجه اجرای برنامه نوین آموزشی در ۳ نیمسال متوالی نشان داد که اجرای برنامه دانش و نگرش دانشجویان را مورد سیاستهای نظام سلامت ارتش به میزان قابل ملاحظه‌ای افزوده و با ایجاد درک بهتر و کاربردی مفاهیم بهداشت و اپیدمیولوژی انگیزه‌های آنان را برای تاثیرگذاری بر سطح بهداشت جامعه به ویژه نظامیان و خانواده‌های انان افزوده است. به علاوه اجرای این برنامه‌ها میل به انتخاب موضوعات اپیدمیولوژی، بهداشت، طب کار، پزشکی اجتماعی و ااقتصاد سلامت را برای موضوع پایان نامه در بین دانشجویان افزوده است.

سطح اثرگذاری

با توجه به گستردگی نیروهای ارتش و یگانهای بهداشت و درمان ارتش در کشور اثرگذاری ان فرآیند ملی است. ضمن آنکه اجرای روش مشابه با محتوای نقشه جامع سلامت کشور برای سایر دانشگاهها می‌تواند منجر به نتایج مشابهی شود.

انطباق با سیاستهای بالادستی

کاملا منطبق با اسناد بالادستی اعم ار نقشه جامع علمی، نقشه جامع سلامت و نقشه جامع طب نظامی و هم راستا با اهداف و برنامه‌های برنامه پنجم توسعه است.

استنتاج

تفهیم و تبیین اهداف، سیاستها و راهبردهای کلان کشور و بهداشت و درمان ارتش برای دانشجویان در قالب برنامه آموزشی گروه بهداشت و اپیدمیولوژی منجر به ارتقاء نگرش و انگیزه خدمت و پاسخگویی به جامعه در آنان می‌شود.

معرفی فرآیند در نشریات و مجامع علمی

در همایش راهبردی چشم انداز و سیاستهای آموزشی در نظام سلامت ارتش در دی ماه ۱۳۹۰ ارائه شد.

تاییدیه و ارزشیابی

تاکنون در ۳ نیمسال اجرا شده و دوره آزمایش برای ۲ نیمسال دیگر توسط شورای آموزشی تمدید شده است.

قابلیت تعمیم

اجرای روش مشابه با محتوای نقشه جامع سلامت کشور برای سایر دانشگاهها می‌تواند منجر به نتایج مشابهی شود.

استمرار در برنامه آموزشی

با توجه به تایید شورای آموزشی دانشگاه به مدت دو نیمسال دیگر همچنان در حال اجراست.

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-06]